

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1892, kl. 3 e. m.

Betänkande, angående villkoren för försäljning af bränvin.

Sedan bevillningsutskottet till behandling förehaft dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 54, med förslag till vissa ändringar i kongl. förordningen den 31 december 1891, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, dels ock samtliga till utskottet hänvisade motioner, som afse samma förordning, får utskottet, jemlikt § 40 riksdagsordningen, häröfver afgifva betänkande.

Uti berörda proposition har Kongl. Maj:t, under åberopande af hvad bilagdt utdrag af protokollet öfver finansärenden för den 10 mars 1892 innehåller, föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till förändrad lydelse af §§ 4, 9 och 42 i kongl. förordningen den 31 december 1891 angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker:

§ 4.

1. Ej må någon — — — — —
eger försälja.

2. *Innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin må icke till köpare å annan ort än den, der han sin försäljningsrätt utöfvar, försända bränvin i mindre belopp än 20 liter.*

3. Ej heller må innehafvare af rättighet till försäljning af bränvin låta genom ombud å annat ställe än det, der han sin försäljningsrätt utöfvar, till köpare utlemna bränvin i mindre belopp än 250 liter.

§ 9.

1. De i § 8 mom. 2 — — — — — eller förkasta.

2. Uppstår i stad fråga att åt särskildt inom staden för ändamålet bildadt bolag öfverlåta all den minuthandel med och utskänkning af bränvin, hvilken eljest skall, enligt näst föregående moment, å auktion utbjudas, må magistraten genom minst en månad förut utfärdad offentlig kungörelse inom viss utsatt tid infordra skriftliga, förseglade anbud å sådan minuthandel och utskänkning. Inkomna anbud, som böra åtföljas af bolagets stadgar, öppnas, sedan den utsatta tiden tilländagått, af magistraten och granskas af denna myndighet, hvilken, efter det stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, allmän rådstufva blifvit hörde, insänder handlingarne jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som med afseende å ej mindre bolagens lämplighet än äfven den erbjudna afgiftens belopp samt förhållandet mellan nämnda afgift och det litertal bränvin, bolaget anses kunna afyttra, eger anbudena antaga eller förkasta. Sådant anbud får dock icke antagas, om afgiften är lägre, än sammanlagda beloppet skolat, enligt § 17, minst utgöra, i fall försäljningsrättigheterna varit åt särskilda personer upplåtna; och må magistraten, om gjordt anbud antages, med bolaget sluta aftal för den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämda tid; skolande i annan händelse, äfvensom då af bolag gjordt anbud icke före juni månads utgång blifvit pröfvadt, förfaras såsom i mom. 1 stadgadt är.

§ 42.

Idkar någon minuthandel med eller utskänkning af bränvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej utöfvas får, eller å annat ställe, än dertill uppgifvet är, eller försänder någon, mot hvad i § 4 mom. 2 stadgadt är, bränvin till köpare å annan ort än den, der han sin för-

säljningsrätt utöfvar, eller begagnar någon, mot bestämmelsen i mom. 3 af samma §, ombud för bränvins utlemnande å annat ställe, än der han sin försäljningsrätt utöfvar, eller tillåter den, som icke är till utskänkning berättigad, att, då han i parti eller genom minuthandel säljer bränvin, något af det sålda på försäljningsstället förtäres eller afhemtas i mindre belopp, än han är berättigad föryttra, eller förbryter sig den, som till minuthandel med eller utskänkning af bränvin berättigad är, mot § 26 mom. 3 och 5 eller § 27, böte första gången från och med 30 till och med 60 kronor samt andra gången från 60 till och med 120 kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till minuthandel eller utskänkning förlustig. Lag samma — — — — lagrum föreskrifna.

Kongl. Maj:ts förevarande proposition innehåller två af hvarandra helt och hållet oberoende förslag, omfattande det ena de nya bestämmelserna i §§ 4 och 42 samt det andra tillägget till § 9 mom. 2.

Beträffande nu först Kongl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse af §§ 4 och 42, har, såsom äfven herr statsrådet och chefen för finansdepartementet till förenämnda statsrådsprotokoll anmärkt, detta förslag framkallats utaf en Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1890, hvilken i sin ordning föranledts deraf, att det visat sig, hurusom åtskilliga bränvinsförsäljare kringginge de till förmån för inskränkning i handeln af spirituösa drycker stadgade bestämmelser, derigenom att de genom resande agenter utsträckte sin försäljningsrätt och sålunda ersatte indragna försäljningsställena. I sin skrifvelse anhöll också Riksdagen, det Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag i syfte att inskränka möjligheten för spritvaruhandlare att å annat ställe än det, der han utöfvar sin försäljningsrätt, drifva handel med bränvin. Riksdagen åsyftade sålunda närmast ett förbud mot användande i bränvinshandeln af kringresande agenter. Det var jemväl för att få fria händer mot dessa, som vid de förhandlingar, hvilka föregingo afslutandet utaf konventionen af den 13 januari 1892 angående delvis förlängning af de den 30 december 1881 ingångna handels- och sjöfartstraktater mellan de förenade rikena samt Frankrike, framställning från Sveriges sida gjordes om intagande i förhandlingsprotokollet af en förklaring, afseende att framhålla, det bestämmelserna i handelstraktatens art. 17 derom, att franske handelsresande, som färdades inom de förenade rikena för franska handelshus,

egde att upptaga beställningar med eller utan prof, icke utgjorde hinder för svenska regeringens rätt att inom landet ordna försäljningen af vissa varor på ett med det allmännas intresse öfverensstämmande sätt, särskildt icke för ordnandet af bränvinsförsäljningen i afsigt att motverka dryckenskapen, en framställning, som dock icke ledde till afsedt resultat. Med hänsyn dertill, att i följd af omförmälda traktatsbestämmelsers fortfarande giltighet franska handelshus icke kunde betagas rättigheten att i Sverige genom reseombud upptaga beställningar på bränvin, har, enligt hvad statsrådsprotokollet gifver vid handen, Kongl. Maj:t ansett det vara mindre lämpligt att förmena landets egna invånare en handelsrätt, som utländske män egde befogenhet att inom landet utöfva. Kongl. Maj:t har därför ansett, att man i stället för att med lagstiftningsåtgärden vända sig mot *ombudets* åtgöranden borde, på sätt föreliggande lagförslag innehåller, vända sig emot *bränvinshandlandens* egna eller, med andra ord, i stället för att söka förhindra *upptagandet* af beställningen, söka hindra *utförandet* af densamma.

Utskottet kan dock icke finna detta af Kongl. Maj:t framställda förslag tillfredsställande. Samma skäl, som Kongl. Maj:t anfört mot det ifrågasatta förbudet för spritvaruhandlande att genom ombud upptaga beställningar, gäller i lika hög grad emot föreliggande förslag. Man förmenar härigenom lika mycket landets invånare en rätt, som här tillkommer utlänning. Så länge franska handelstraktatens bestämmelser i art. 17 äro gällande, blifver resultatet af hvarje förslag med samma syfte som förevarande allenast det, att åt utländska spritvaruhandelshus beredes en allt mera gynnad ställning på den svenska marknaden; hvarje inskränkning i de inhemska spritvaruhandlandenas rättigheter blifver nemligen en ny förmån för de utländska handelshus, å hvilka inskränkningen icke får tillämpas. Detta förslag särskildt skulle komma att medföra beaktansvärda olägenheter så väl för hela den konsumerande allmänheten som ock särskildt för dem, hvilka såsom innehafvare af minuthandelsrättigheter här i landet ega tillstånd att sälja s. k. finare spirituosa, på samma gång som vårt land komme i ännu högre grad än hittills att öfversvämmas af spritvaruhandelsagenter, eller just motsatsen af hvad Riksdagen åsyftat, då Riksdagen till Kongl. Maj:t aflät förberörda skrifvelse. För öfrigt skulle det af Kongl. Maj:t föreslagna förbudet svårligen kunna göras effektivt, och man komme blott att framlocka nya sätt att kringgå de i syfte att inskränka handeln med spirituosa drycker lagstadgade bestämmelser.

På grund häraf kan utskottet icke biträda den af Kongl. Maj:t föreslagna ändring af § 4 i gällande förordning angående vilkoren för

försäljning af bränvin m. m., vid hvilket förhållande de ifrågasatta bestämmelserna i § 42 icke föranleda någon granskning.

Hvad åter beträffar Kongl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse af § 9 mom. 2, har utskottet, som rörande anledningen till detsamma äfvensom dess närmare innebörd hänvisar till det Kongl. Maj:ts proposition bilagda utdrag af statsrådsprotokollet, icke haft något att emot detta förslag erinra.

Utskottet hemställer sålunda:

1:o) att Kongl. Maj:ts förslag om ändrad lydelse af §§ 4 och 42 i kongl. förordningen den 31 december 1891, angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att Riksdagen deremot måtte biträda hvad Kongl. Maj:t i förevarande proposition rörande ändring af § 9 mom. 2 af nämnda förordning föreslagit.

Uti § 28 mom. 2 af nu gällande förordning angående försäljning af bränvin m. m. stadgas:

»Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej heller å utskänkningsställe till minderårig».

Två motionärer inom Andra Kammaren, herr *Ollas A. Ericsson* i motion n:o 5 och herr *Jonas Andersson* i Ölsund i motion n:o 63, uti hvilken ledamoten af samma kammare herr Anton Hahn instämt, hafva vid innevarande riksdag gjort hemställan derom, att nämnda moment måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej heller till minderårig.»

Till stöd för sin motion har herr Ericsson hufvudsakligen anfört, att afsigten med förbudet att å utskänkningsställe utlemna bränvin till minderårig vore förfelad, så länge man tillåte minderårig att bekomma drycker i de s. k. bränvinsmagasinen. Erfarenheten hade nemligen gifvit vid handen, att minderåriga genom sammanskott eller s. k. salning skaffade sig medel att inköpa bränvin äfven till den quantitet, som från utminuteringsställena finge utlemnas, och således utan att besöka krogarne beredt sig tillfälle att berusa sig. Det vore därför

nödvändigt att äfven till bränvinsmagasinen utsträcka förbudet att till minderårig utlemna bränvin, hvilket vunnes genom att i ofvannämnda moment af nu gällande lag utesluta orden »å utskänkningsställe».

Herr Andersson åter har hänvisat till hvad vid behandlingen af en utaf honom vid sistlidet års riksdag väckt motion om ändring af § 28 i gällande förordning angående försäljning af bränvin m. m. inom Andra Kammaren andragits samt till nämnda kammares i saken då fattade beslut.

Förslag i enahanda syfte som de förevarande hafva förut till Riksdagen framstälts utan att kunna tillvinna sig bevillningsutskottets förordande eller Riksdagens bifall. Så hade, såsom ofvan anförts, den ene motionären, herr Andersson, till sistlidet års Riksdag framställt förslag till vissa ändringar af § 28 i gällande förordning angående försäljning af bränvin m. m. och dervid, bland annat, hemställt, att bränvin ej i något fall måtte få utlemnas till minderårig. Bevillningsutskottet, som fått motionen om berörda ändringar till sig hänvisad, afstyrkte emellertid bifall till densamma, och blef utskottets hemställan af Första Kammaren godkänd, hvaremot Andra Kammaren afslog samma hemställan samt beslöt att så till vida bifalla motionen, att ur nämnda §:s mom. 2 orden »å utskänkningsställe» skulle uteslutas.

Vid behandlingen af utskottets hemställan inom Andra Kammaren upplystes, bland annat, att man i tvenne af rikets större städer funnit sig föranlåten att förbjuda utlemnande af bränvin till minderårig jemväl från utminuteringsställe och att man på det strängaste tillämpade samma förbud, samt att erfarenheten jemväl från andra håll ådagalagt behovet af förbudet.

Med hänsyn till hvad sålunda blifvit upplyst finner utskottet, som ingalunda lemuat obeaktade de olägenheter, som tvifvels utan komma att i mer än ett afseende orsakas af förbudet mot utlemnande af bränvin till minderårig från utminuteringsställe, att införande i vår lagstiftning af dylikt förbud detta oaktadt torde blifva en nödvändighet, samt hemställer för den skull,

3:o) att Riksdagen ville, med bifall till berörda af herrar Ericsson och Andersson väckta motioner, besluta, att mom. 2 af § 28 i nu gällande förordning

angående försäljning af bränvin m. m. måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Bränvin må å försäljningsställe icke utlemnas till den, som är rusig, ej heller till minderårig.»

§ 22 af gällande förordning angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. är af följande lydelse:

§ 22.

1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

för Stockholms stad:

åtta tiondedelar tillfalla staden, så vida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag; i annat fall erhåller staden sju tiondedelar; återstoden insättes i statskontoret;

för annan stad, som ej deltagar i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

sju tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
två tiondedelar insätts i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

sex tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insätts i statskontoret;

för stad, som deltagar i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

fem tiondedelar tillfalla staden;
 två tiondedelar tillfalla länets landsting;
 en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
 två tiondedelar insättas i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

fyra tiondedelar tillfalla staden;
 två tiondedelar tillfalla länets landsting;
 en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
 tre tiondedelar insättas i statskontoret;

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

sju tiondedelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;

två tiondedelar till länets landsting;

en tiondedel till länets hushållningssällskap.

I *köping*, der jemlikt § 11 mom. 2 minuthandel med och utskänkning af bränvin blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsavgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämda för stad, i hvilken bränvinshandeln är åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående moment omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. De andelar åter, som ingå till statskontoret, skola genom dettas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden efter folkmängden, med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltagar i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära hvarterdera en fjerdedel samt landsbygds-

kommunerna hälften. Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

Bolag åligger att senast den 1 maj hafva till vederbörande aflemnat de vinstmedel af föregående års rörelse, som bolaget enligt § 18 är skyldigt afstå.

3. Rörande användningen af de medel, som genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der chefen för finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 34, har herr J. A. Johansson i Strömsberg föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att ofvan intagna § 22 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 22.

1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

för Stockholms stad:

a) *da bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

sextiofyra hundradelar tillfalla staden;
sexton hundradelar deponeras i statskontoret att fördelas på rikets samtliga landstingsområden, på sätt nedan i mom. 2 säges;
tjugu hundradelar tillfalla statsverket och ingå bland bevillningarna under titel af bränvinsminuteringsavgift;

b) *da bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

femtiosex hundradelar tillfalla staden;
tjugufyra hundradelar deponeras i statskontoret att fördelas på rikets samtliga landstingsområden, på sätt nedan i mom. 2 säges;
tjugu hundradelar tillfalla statsverket och ingå bland bevillningarna under titel af bränvinsminuteringsavgift;

för annan stad, som ej deltagar i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

femtiosex hundradelar tillfalla staden;
 åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
 sexton hundradelar deponeras i statskontoret att fördelas på rikets
 samtliga landstingsområden, på sätt nedan i mom. 2 säges;
 tjugu hundradelar tillfalla statsverket och ingå bland bevillningarna
 under titel af bränvinsminuteringsafgift;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

fyratioåtta hundradelar tillfalla staden;
 åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
 tjugufyra hundradelar deponeras i statskontoret att fördelas på ri-
 kets samtliga landstingsområden, på sätt nedan i mom. 2 säges;
 tjugu hundradelar tillfalla statsverket och ingå bland bevillningarna
 under titel af bränvinsminuteringsafgift;

för stad, som deltagar i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

fyratio hundradelar tillfalla staden;
 sexton hundradelar tillfalla länets landsting;
 åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
 sexton hundradelar deponeras i statskontoret att fördelas på rikets
 samtliga landstingsområden, på sätt nedan i mom. 2 säges;
 tjugu hundradelar tillfalla statsverket att ingå bland bevillningarna
 under titel af bränvinsminuteringsafgift;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

trettiotvå hundradelar tillfalla staden;
 sexton hundradelar tillfalla länets landsting;
 åtta hundradelar tillfalla länets hushållningssällskap;
 tjugufyra hundradelar deponeras i statskontoret att fördelas på ri-
 kets samtliga landstingsområden, på sätt nedan i mom. 2 säges;
 tjugu hundradelar tillfalla statsverket att ingå bland bevillningarna
 under titel af bränvinsminuteringsafgift;

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

femtiosex hundradelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;

sexton hundradelar till länets landsting;

åtta hundradelar till länets hushållningssällskap;

tjugu hundradelar, som tillfalla statsverket och ingå bland bevillningarna under titel af bränvinsminuteringsafgift.

I köping, der jemlikt § 11 mom. 2 minuthandel med och utskänkning af bränvin blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsafgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämda för stad, i hvilken bränvinshandeln är åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående mom. omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. De andelar åter, som deponeras i statskontoret, skola genom dettas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden, efter folkmängden, med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltagar i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära hvartera en fjerdedel samt landsbygdskommunerna hälften. Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

Bolag åligger att senast den 1 maj hafva till vederbörande aflemnat de vinstmedel af föregående års rörelse, som bolaget enligt § 18 är skyldigt afstå.

3. Rörande användningen af de medel, som genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der chefen för kongl. finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.

I motionen har herr Johansson — under erinran, hurusom han vid sistlidet års riksdag framställt förslag i enahanda syfte som förevarande, men hurusom förslaget icke då lyckades tillvinna sig vare sig bevillningsutskottets eller Riksdagens godkännande — i nära öfverensstämmelse med hvad han i förberörda förslag andragit, yttrat, att det ofta från håll, der man ihärdigast arbetat för nykterhetssaken, med eftertryck

framhållits, hurusom ett af de svåraste hindren för ett ur nykterhetens synpunkt tillfredsställande ordnande af bränvinshandeln inom kommunerna låge i just den omständighet, att kommunerna, enligt nu gällande lag, erhöle inkomst af bränvinshandeln och sålunda i allmänhet icke visade sig hågade att inskränka denna handel. Enligt motionärens åsigt borde i stället alla de inkomster, som härflöte af bränvinshandeln, tillfalla staten såsom målsman för det allmänna och såsom den, hvilken ytterst och i största utsträckning finge bära de olyckliga följderna af dryckenskapslasten. Det vore dock icke lämpligt att på en gång genomföra en dylik reform, utan borde kommunerna, som nu hafva en så stor inkomstkälla af bränvinsutskänknings, få rådruum att så småningom så ordna sin ekonomi, att den blefve oberoende af bränvinshandeln. Deremot, om reformen genomfördes successivt och genom partiella afskrifningar, syntes alla billiga fordringar blifva behörigen tillgodosedda. I detta afseende hade motionären tänkt, att man nu borde af ifrågasvarande vinstmedel afskrifva 20 procent, hvilka i stället skulle ingå till statsverket bland bevillningarna, under namn af bränvinsminuteringsafgift, samt att man efter ytterligare fem år borde afskrifva nya 20 procent, hvilka på samma sätt lemnades till statsverket, o. s. v., så att efter 20 års förlopp alla vinstmedel å bränvinshandeln inginge till statsverket. På detta sätt skulle t. ex. Stockholms stad, som nu, såvida bränvinshandeln vore öfverlåten åt bolag, erhöle $\frac{8}{10}$ af vinsten utaf stadens bränvinshandel, vid första afskrifningen få detta belopp efter 20 procents afdrag nedsatt med $\frac{16}{100}$ så att stadens behållna andel af vinstmedlen komme efter första afskrifningens genomförande att utgöra $\frac{61}{100}$. Af den andel åter, som enligt nuvarande föreskrifter skulle ifrån Stockholms stad ingå till statskontoret för att på landstingsområdena fördelas, skulle likaledes 20 procent komma statsverket till godo. På samma sätt skulle vid nästa afskrifning ytterligare 20 procent indragas till statsverket, och efter femte afskrifningens verkställande skulle således alla vinstmedlen vara dit indragna.

Förslag i sådan riktning, att staten skulle tilläggas andel i inkomsterna af bränvinsförsäljningen, hafva till Riksdagen framkommit icke blott sistlidet år, då utom herr Johansson jemväl en annan motionär inom Andra Kammaren, herr C. G. Bruse, gjorde hemställen i sådant hänseende, utan äfven åren 1884 och 1885. I de betänkanden, bevill-

ningsutskottet med anledning af dessa förslag afgifvit i ämnet, har utskottet åberopat ett af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i anförande till statsrådsprotokollet för den 10 januari 1883, bifogadt samma års statsregleringsproposition, i denna fråga gjordt uttalande.

Detta innehöll hufvudsakligen:

Bränvinets stora betydelse såsom skatteobjekt måste göra det till en omsorg för lagstiftaren att tillse, att vid ordnandet af den del af skattelagstiftningen, som till föremål hade bränvinets beskattande, de grundsatser följdes, hvilka man i allmänhet ansåge böra vara bestämmande för en varas beskattning, eller att skatten måtte likformigt drabba varan utan afseende på den person, hvilken förbrukade densamma. Sådan likformighet egde rum, då bränvinsskatten iklädde sig formen af tillverkningskatt å allt inom landet tillverkadtt bränvin. Men likformigheten eller den lika beskattningen förefunnes icke, om, såsom nu egde rum, staten belade minuthandeln med och utskänkning af bränvin inom landet med skatt, men lemnade partihandeln obeskattad, och denna olikhet i beskattningen måste framträda såsom en ännu större oegentlighet, när det vore den försäljning, hvars afsnämre företredesvis utgjorde de mindre bemedlade samhällsmedlemmarne, på hvilka man lade den särskilda högre beskattningen. Staten hade således ur sin synpunkt och för de ändamål, den genom skatters uttagande hade att tillgodose, icke någon anledning att behandla denna konsumtionsartikel annorlunda än andra. Här af följde, att den för statens räkning skeende beskattningen af bränvin borde utgå endast af *tillverkningen* af varan och att, om staten ansåges böra af denna beskattning upphemta större inkomst, detta borde ske genom en höjning af tillverkningskatten. Och, från annan sida sedt, hvarför skulle staten underkasta sig den omvägen att uttaga skatt af försäljningen, då staten på ett mycket lättare och mindre kostsamt sätt kunde hemta motsvarande inkomst genom tillverkningskatt? Då staten därför öfverlemnade handelsvinsten åt kommunerna, låge i detta förfarande ett erkännande, att staten, efter att hafva uttagit för sitt behof det belopp, hvarmed staten ansåge varan böra beskattas, funne billigt att kommunerna erhöles i den vinst, handeln lemnade, en ersättning för sin direkta medverkan vid handelns ordnande och ett skadestånd för de uppoffringar, kommunen icke undginge att vidkännas såsom följer af denna varas missbrukande. Om således väl grundade orsaker förefunnes för staten att icke upphemta inkomst af *försäljningen* af bränvin, kunde skäl ock anföras för att, då nu försäljningsafgifterna blifvit öfverlemnade till kommunerna, åt dessa afgifter bibehålla denna kommunala natur. Under

det man nemligen för att på ett tillfredsställande sätt kunna ordna en stats skatteförhållanden vore temligen allmänt öfverens om behöfligheten och gagnet af ett skattesystem, som omfattade ett flertal af skatter och medgafve att på olika vägar taga landets skatteförmåga i anspråk, vore i vår kommunala lagstiftning de flesta kommuner hänvisade att för sina behof företrädesvis anlita endast en skatteform och denna hvilande på den direkta inkomstkatten, eller just den form, som i trots af alla de teoretiska skäl, hvilka kunde andragas till stöd för dess företräde framför andra skatter, dock faktiskt icke vore ögnad att i längden tjena till grund för uttaxering af skattebelopp, som för de skattskyldige innefattade en mera känbar uppoffring. Att till statsverket indraga ifrågavarande, för kommunala ändamål utgående indirekta skatt borde därför möta en afgörande betänklighet, i all synnerhet då statens eget behof ej påkallade en sådan indragning. Härtill komme i öfrigt, att försäljningsavgifternas indragning till statsverket kunde, sedan en sådan reform blifvit fullständigt genomförd, medföra den våda, att man derigenom äfventyrade kommunernas i sedligt syfte viktiga medverkan vid bränvinshandelns ordnande.

Härförutom anförde sistlidet års Riksdags bevillningsutskott, att då utskottet fortfarande delade den uppfattning af denna fråga, som af herr statsrådet sålunda uttalats, kunde utskottet principiellt ej till bifall förorda en fördelning mellan staten och kommunerna af inkomsterna utaf bränvinsförsäljningen, vare sig dermed afsåges att, såsom herr Bruse föreslagit, göra staten till kommunernas medintressent i fråga om bränvinshandeln, eller att, i enlighet med herr Johanssons förslag, successivt till staten indraga de af bränvinshandeln uppkommande inkomster.

Utskottet har fortfarande samma uppfattning af frågan och kan således icke biträda motionärens förslag, utan hemställer,

4:o) att herr Johanssons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

I nu gällande förordning angående försäljning af bränvin m. m. är § 10 mom. 1 af följande lydelse:

§ 10.

1. Vill någon väcka förslag, att annan utskänkning än den, som kan tillkomma innehafvare af gästgifveri, må i socken å landet idkas, göre derom framställning hos kommunalnämndens ordförande inom första hälften af mars månad det år, då försäljningen skall börjas. Kommunalnämnden skall innan slutet af samma månad deröfver afgifva yttrande och deri, om bifall till utskänkningen för högst tre år tillstyrkes, utsätta den trakt, hvarinom det må ske, hvarefter yttrandet öfverlemnas till ordföranden i kommunalstämman. Denne inhemte, innan april månads utgång, på kommunalstämma, som blifvit två söndagar å rad pålyst, socknemännens utlåtande i ämnet. Varder framställningen af kommunalstämman ogillad, förfalle frågan. Har åter kommunalstämman bifall tillstyrkt, sände, inom tre veckor från det kommunalstämman blifvit hållen, ordföranden kommunalstämmoprotokollet och kommunalnämndens yttrande, jemte eget utlåtande i ämnet, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande in. Kongl. Maj:ts befallningshafvande fatte deri sitt beslut och gifve det kommunalnämndens ordförande och vederbörande länsman till känna.

Herr *T. W. Forsell* har uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 66, anført, att erfarenheten från åtskilliga ställen i vårt land visat, hurusom rättigheten att inom en kommun försälja spritdrycker kunde medföra stora olägenheter för angränsande kommuner, samt att kommunerna i nu gällande lag saknade hvarje medel att skydda sig mot dessa olägenheter. Då, enligt motionärens åsigt, detta missförhållande skulle i väsentlig mån motverkas, derest vid fråga om rättighet till försäljning af spritdrycker inom en kommun jemväl granukommunerna lemnades rätt att afgifva yttrande samt tillbörligt afseende sedermera dervid fästes, har motionären föreslagit, att Riksdagen ville besluta, att sista punkten af ofvanintagna moment måtte erhålla följande lydelse:

— — — — *Konungens befallningshafvande inhemte vidare yttrande från angränsande kommuner, för hvilka ifrågasatta rättighetens meddelande kan anses ega större betydelse, samt fatte derefter sitt beslut i saken och gifve det kommunalnämndens ordförande inom den kommun, som försäljningsrätten sökt, samt vederbörande länsman till känna.*

Utskottet, som väl inser att, särskildt i de mera tätt bebyggda trakterna af vårt land, hvarest kommunerna oftast äro mindre till arealen, meddelande af rättighet att försälja bränvin inom en kommun kan vara af stor betydelse för angränsande kommuner, äfvensom att dessa deraf kunna tillskyndas olägenheter, finner dock förenämnda fråga icke vara af den vikt, att man, för att förekomma sådana möjliga olägenheter, bör tillgripa ett medel, som otvifvelaktigt komme att föranleda stridigheter kommuner emellan och kanske orsaka ett vida större intrång från en kommuns sida i en annans angelägenheter, än det, som en kommun vid ordnandet af sin bränvinsförsäljning nu kan göra sina grannkommuner.

Utskottet hemställer för den skull,

5:o) att herr Forsells ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *Edvard Thermanius* har i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 152, uti hvilken femton andra ledamöter af kammaren instämt, erinrat, hurusom 1887 års Maj-riksdags bevillningsutskott vid behandling af en s. k. förbudsmotion, såsom skäl för utskottets afstyrkande utlåtande, anfört å ena sidan det djupa ingripandet i landets ekonomiska förhållanden och å andra sidan det mäktiga ingreppet i den enskildes sjelfbestämningsrätt, som ett bifall till motionen skulle medföra, samt med anledning deraf andragit mot det förra af de anförda skälen, att, ehuru ett dylikt förbud onekligen skulle med afseende å landets ekonomiska förhållanden medföra stora svårigheter, dessa likväl, om man blott genomförde förbudet så småningom, icke skulle vara oöfvervinneliga, samt derefter mot det senare skälet, att det just borde vara föremål för statsmagternas omsorg att tillse, det den enskilde icke leddes eller rättare *förleddes* till att bestämma sig för sådant, som för honom och samhället medförde så ödesdigra följder som dryckenskapens. Enligt motionärens åsigt vore sålunda uppnåendet af nykterhetsvännernas mål, *förbud mot all tillverkning och försäljning af destillerade, alkoholhaltiga vätskor för andra än medicinska och tekniska ändamål*, ingalunda en omöjlighet, om man endast utsträckte genomförandet af den reform, som med nykterhetsvännernas förslag åsyftades, öfver en jemförelsevis

lång period. På grund häraf och då de förarbeten, som voro behöfliga för genomförande af förslaget, voro af så vidtomfattande beskaffenhet, att de endast genom Kongl. Maj:ts försorg kunde varda på ett tillfredsställande sätt utförda, föreslår motionären,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t skyndsamt låta verkställa och för Riksdagen framlägga en utredning om, på hvilka grunder och efter huru lång tids förlopp all tillverkning och försäljning af destillerade, alkoholhaltiga vätskor för andra än medicinska och tekniska ändamål må kunna varda helt och hållet förbjuden.

Det bevillningsutskottets utlåtande, hvarom motionären erinrat, afgafs med anledning af en utaf herr E. Nyström inom Andra Kammaren väckt motion om förbud efter viss tids förlopp af all tillverkning och försäljning af destillerade, alkoholhaltiga drycker för andra än medicinska och tekniska ändamål och innehöll följande:

»Villigt erkännande det ädla syftet i herr Nyströms motion, får dock utskottet, enär förverkligande deraf skulle djupt ingripa i hela landets ekonomiska förhållanden och följaktligen för närvarande kan anses outförbart, samt då ett sådant, af motionären afsedt förbud att förtära spritdrycker är ett allt för mäktigt ingrepp i den enskildes sjelfbestämningsrätt, hemställa, att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda».

Utskottet finner, att, äfven om det ur synpunkten af landets ekonomiska förhållande skulle låta sig göra att förbjuda all tillverkning och försäljning af destillerade, alkoholhaltiga vätskor för andra än medicinska och tekniska ändamål, det dock icke kunde anses tillrådligt att göra ett sådant ingrepp i den enskildes sjelfbestämningsrätt som att förbjuda förtärandet af spritdrycker. Det skulle dessutom möta nästan oöfvervinneliga svårigheter att göra ett dylikt förbud effektivt. Äfven det vackra resultat, som nykterhetsvännerna utan något egentligt ingripande från statens sida åstadkommit i fråga om nykterhetens befrämjande, utgör för utskottet ett skäl mot inskränkning af den enskildes sjelfbestämningsrätt i förevarande hänseende.

På grund häraf hemställer utskottet,

6:o) att herr Thermænius' motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1892.

På utskottets vägnar:

F. BARNEKOW.

Reservationer:

Vid punkten 1:o): Af herrar *S. M. Olsson* i Sörnäs och *G. Jansson* i Krakerud, hvilka, med anslutning till hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet för den 10 Mars 1892 anført, yrkat, att utskottet måtte hemställa om bifall till de af Kongl. Maj:t föreslagna ändringarna i §§ 4 och 42 af kongl. förordningen den 31 december 1891, angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.